

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 29 października 2025 r.

Pozycja 101

POSTANOWIENIE

z dnia 15 października 2025 r.

Sygn. akt SK 73/24

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Justyn Piskorski – przewodniczący
Bartłomiej Sochański
Bogdan Świączkowski – sprawozdawca
Michał Warciński
Rafał Wojciechowski,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 15 października 2025 r., skargi konstytucyjnej K.K. o zbadanie zgodności:

art. 17 ust. 1a pkt 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 390, ze zm.) w zakresie, w jakim „uniemożliwia osobom wskazanym w art. 17 ust. 1 pkt 4 u.ś.r. przyznania prawa do świadczenia pielęgnacyjnego z tytułu niepodjęcia lub rezygnowania z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji w sytuacjach, gdy inne osoby spokrewnione w pierwszym stopniu nie są małoletnie lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, ale z przyczyn obiektywnych nie mogą sprawować realnie i efektywnie opieki nad osobą wymagającą wsparcia”, z art. 2 w związku z art. 32 ust. 1, w związku z art. 18, w związku z art. 71 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. W skardze konstytucyjnej z 5 sierpnia 2023 r., K.K. (dalej: skarżąca) zakwestionowała zgodność art. 17 ust. 1a pkt 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 390, ze zm.; dalej: u.ś.r.), w zakresie obowiązującym do 31 grudnia 2023 r., z art. 2 w związku z art. 32 ust. 1, w związku z art. 18, w związku z art. 71 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji.

1.1. Skarga konstytucyjna została wniesiona na tle następującego stanu faktycznego.

Wnioskiem z 1 marca 2021 r. skarżąca zwróciła się do organu pierwszej instancji o ustalenie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy w związku z opieką nad babcią, posiadającą orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności. W uzasadnieniu wniosku skarżąca wskazała, że babcia ma jedną córkę, jednakże nie jest ona w stanie opiekować się matką ze względu na stan zdrowia. Na potwierdzenie stanu zdrowia owej córki zostało przedłożone zaświadczenie lekarskie.

Decyzją z kwietnia 2021 r. burmistrz miasta odmówił skarżącej przyznania prawa do świadczenia pielęgnacyjnego. W uzasadnieniu decyzji organ I instancji wskazał, że skarżąca jest osobą zobowiązaną do alimentacji w dalszej kolejności względem babci, ponieważ w pierwszej kolejności obowiązek alimentacyjny spoczywa na córce osoby wymagającej opieki, a uzyskanie świadczenia pielęgnacyjnego przez osobę spokrewnioną z osobą wymagającą opieki w dalszej kolejności jest możliwe, gdy brak jest osoby zobowiązanej w bliższej kolejności, np. gdy osoby takiej w ogóle nie ma lub gdy taka osoba nie jest w stanie sprawować opieki. Organ pierwszej instancji wskazał, że córka nie legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Od decyzji burmistrza miasta skarżąca wniosła odwołanie. Samorządowe Kolegium Odwoławcze (dalej: SKO) decyzją z maja 2021 r. utrzymało w mocy zaskarżoną decyzję organu pierwszej instancji.

Decyzję SKO skarżąca zaskarżyła do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, który wyrokiem z listopada 2021 r. oddalił skargę. W uzasadnieniu orzeczenia sąd pierwszej instancji wskazał, że w sprawie kluczowe znaczenie ma art. 17 ust. 1a pkt 2 u.ś.r., ponieważ osoba wymagająca opieki ma osobę zobowiązaną w stosunku do niej alimentacyjnie w pierwszej kolejności, tj. córkę, która nie posiada orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności. Sąd uznał, że SKO słusznie stwierdziło brak podstaw do uwzględnienia wniosku. Na powołany wyżej wyrok skarżąca wniosła skargę do Naczelnego Sądu Administracyjnego (dalej: NSA).

Wyrokiem z 28 marca 2023 r. (sygn. akt [...]) NSA oddalił skargę kasacyjną. Opierając się na uchwale NSA z 14 listopada 2022 r. (sygn. akt I OPS 2/22) zajął stanowisko, że warunkiem przyznania prawa do świadczenia pielęgnacyjnego osobom wskazanym w art. 17 ust. 1 pkt 4 u.ś.r., innym niż spokrewnione w pierwszym stopniu z osobą wymagającą opieki, jest legitymowanie się przez te osoby spokrewnione w pierwszym stopniu z osobą wymagającą opieki orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Wyrok NSA został wskazany przez skarżącą jako ostateczne orzeczenie w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji i doręczone jej pełnomocnikowi 4 kwietnia 2023 r.

1.2. We wniesionej skardze konstytucyjnej skarżąca wskazała, że przedmiotem zaskarżenia jest zbadanie zgodności art. 17 ust. 1a pkt 2 u.ś.r. w zakresie, w jakim uniemożliwia osobom wskazanym w art. 17 ust. 1 pkt 4 u.ś.r. przyznanie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego z tytułu niepodjęcia lub rezygnowania z zatrudnienia lub innej pracy zarobko-

wej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji w sytuacjach, gdy inne osoby spokrewnione w pierwszym stopniu nie są małoletnie lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, ale z przyczyn obiektywnych nie mogą sprawować realnie i efektywnie opieki nad osobą wymagającą wsparcia, z art. 2 w związku z art. 32 ust. 1, w związku z art. 18, w związku z art. 71 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji.

Skarżąca stwierdziła, że wyrok NSA z 28 marca 2023 r. wskutek zastosowania art. 17 ust. 1a pkt 2 u.ś.r. doprowadził do naruszenia jej konstytucyjnych praw: zasady demokratycznego państwa prawnego oraz zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji) w związku z zasadą równości (art. 32 ust. 1 Konstytucji), w związku z zasadą ochrony i opieki nad rodziną (art. 18 Konstytucji), w związku z zasadą szczególnej pomocy władz publicznych rodzinom w trudnej sytuacji materialnej i społecznej (art. 71 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji). W ocenie skarżącej, nie do pogodzenia z elementarnym poczuciem sprawiedliwości, a normatywnie z wieloma zasadami wyrażonymi w Konstytucji, jest sytuacja, w której zobowiązany do alimentacji opiekun osoby z niepełnosprawnością, pomimo faktycznego sprawowania opieki nad bliskim członkiem rodziny, pozostaje poza zasięgiem wsparcia państwa.

Skarżąca wskazała, że wybranie przez ustawodawcę z kręgu osób zobowiązanych do alimentacji wyłącznie osób w pierwszym stopniu pokrewieństwa i umożliwienie przyznania świadczenia pielęgnacyjnego innym osobom zobowiązanym do alimentacji tylko w sytuacji, gdy osoby w pierwszym stopniu pokrewieństwa są małoletnie lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, narusza zasady konstytucyjne demokratycznego państwa prawa, sprawiedliwości społecznej i równości, a także godzi w konstytucyjne nakazy ochrony i opieki nad rodziną oraz zasadę szczególnej pomocy władz publicznych rodzinom w trudnej sytuacji materialnej i społecznej.

W ocenie skarżącej, warunkowanie przyznania jej prawa do świadczenia pielęgnacyjnego od posiadania przez jej matkę orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności jest zbędne z punktu widzenia celów ww. świadczenia. Skarżąca przypomniała, że zasadniczym celem świadczenia pielęgnacyjnego jest częściowe pokrycie wydatków ponoszonych przez rodzinę w związku z koniecznością zapewnienia opieki i pielęgnacji niepełnosprawnemu dziecku lub niepełnosprawnej osobie dorosłej. Świadczenie ma więc charakter kompensacyjny, zapewniający pomoc państwa osobie zdolnej do pracy, lecz – z jej własnego wyboru – niezatrudnionej i niewykonywającej innej pracy zarobkowej ze względu na konieczność sprawowania opieki nad niepełnosprawnym bliskim (zob. wyroki TK z 18 lipca 2008 r., sygn. P 27/07; OTK ZU 6A/2008, poz. 107 oraz z 22 lipca 2008 r., sygn. P 41/07; OTK ZU 6A/2008, poz. 109). Zdaniem skarżącej, zastosowana względem niej treść art. 17 ust. 1a pkt 2 u.ś.r. pozostaje w sprzeczności z zasadą ochrony i opieki nad rodziną (art. 18 Konstytucji) i zasadą szczególnej pomocy władz publicznych rodzinom w trudnej sytuacji materialnej i społecznej (art. 71 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji).

1.3. Postanowieniem Trybunału Konstytucyjnego z 20 sierpnia 2024 r. (sygn. Ts 242/23) skardze nadano dalszy bieg.

2. W piśmie z 11 października 2024 r. Rzecznik Praw Obywatelskich (dalej: RPO lub Rzecznik), precyzując zakres i wzorzec zaskarżenia, przedstawił stanowisko, że art. 17 ust. 1a pkt 2 u.ś.r., w brzmieniu obowiązującym do czasu jego uchylenia przez art. 43 pkt 4 lit. b ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz. U. poz. 1429, dalej: ustawa z 2023 r.), w zakresie, w jakim za jedyną przesłankę uprawniającą do świadczenia pielęgnacyjnego

cyjnego osoby wskazane w art. 17 ust. 1 pkt 4 u.ś.r. uznaje legitymowanie się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności przez osoby spokrewnione w pierwszym stopniu z osobą wymagającą opieki, jest niezgodny z art. 69 i art. 71 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji.

W piśmie z 6 listopada 2024 r., uzasadniając swoje stanowisko Rzecznik wskazał, że zawarte w art. 17 ust. 1a pkt 2 u.ś.r. formalne kryterium dysponowania orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności przez osoby z pierwszego kręgu pokrewieństwa, jako wyłączna przesłanka warunkująca, przez przesunięcie uprawnień, możliwość uzyskania świadczenia przez osoby spokrewnione w dalszej kolejności, może powodować, iż z uwagi na niespełnienie tego kryterium przez potencjalnego opiekuna, osoba z niepełnosprawnością pozostanie poza wsparciem zarówno w wymiarze osobistym, jak i finansowym. Podkreślił, że art. 69 Konstytucji nakłada na ustawodawcę obowiązek stworzenia efektywnego mechanizmu pomocy w zabezpieczeniu egzystencji. Przyjęta zasada dostępu do świadczenia pielęgnacyjnego osób innych niż spokrewnione w pierwszym stopniu oparta nie na faktycznej zdolności i gotowości do sprawowania opieki, a formalnym spełnieniu warunku dysponowania przez inne osoby orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, nie może być uznana za dopełnienie obowiązku stworzenia rozwiązania wystarczającego w świetle wymogów wynikających z tego standardu konstytucyjnego.

RPO zwrócił uwagę, że rygoryzm normy prawnej określonej w art. 17 ust. 1a pkt 2 u.ś.r. powoduje, iż osoby wskazane w art. 17 ust. 1 pkt 4 u.ś.r., pomimo faktycznego sprawowania opieki nad bliskim z niepełnosprawnością, muszą zostać uznane za osoby niespełniające warunków ustawowych do uzyskania świadczenia pielęgnacyjnego, z uwagi na uzależnienie prawa do tego świadczenia od spełnienia formalnego kryterium znacznego stopnia niepełnosprawności przez osoby spokrewnione w pierwszym stopniu. Zdaniem Rzecznika, kwestionowana regulacja przekracza zakres proporcjonalności niezbędny dla ochrony praw osób z niepełnosprawnością i ich rodzin, co powoduje, że art. 17 ust. 1a pkt 2 u.ś.r. w zakresie, w jakim za jedyną przesłankę uprawniającą do świadczenia pielęgnacyjnego osoby wskazane w art. 17 ust. 1 pkt 4 u.ś.r. uznaje legitymowanie się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności przez osoby spokrewnione w pierwszym stopniu z osobą wymagającą wsparcia, jest niezgodny z art. 69 i art. 71 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji.

3. Sejm oraz Prokurator Generalny nie zajęli merytorycznego stanowiska, pomimo zawiadomienia ich o obowiązku przedstawienia stanowiska w sprawie.

W piśmie z 24 lipca 2025 r. Prokurator Generalny, powołując się na uchwałę Sejmu z 6 marca 2024 r. w sprawie usunięcia skutków kryzysu konstytucyjnego lat 2015-2023 w kontekście działalności Trybunału Konstytucyjnego (M.P. poz. 198), poinformował o braku uzasadnienia do przedstawienia stanowiska w sprawie.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Uwagi wstępne.

Wykorzystanie skargi konstytucyjnej jako instrumentu ochrony konstytucyjnych wolności i praw jednostki uzależnione jest od spełnienia przesłanek określonych w art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz w ustawie z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK lub ustawa o organizacji TK).

Skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu, w ramach którego Trybunał Konstytucyjny bada, czy odpowiada ona warunkom formalnym oraz czy nie jest oczywiście bezzasadna. Zakończenie tego etapu formalnej weryfikacji skargi nie wyłącza jednak dalszej

oceny warunków jej wniesienia, dokonywanej na kolejnym etapie postępowania. Postanowienie o nadaniu skardze dalszego biegu nie przesądza więc ostatecznie o dopuszczalności jej merytorycznego rozpatrzenia. Trybunał ma obowiązek ustalania na każdym etapie postępowania, czy merytoryczna ocena zarzutów określonych w badanej skardze konstytucyjnej jest w ogóle dopuszczalna.

Trybunał, rozpoznając sprawę, nie jest więc związany stanowiskiem zajęтым w zarządzeniu lub postanowieniu rozstrzygającym sprawę w ramach wstępnego rozpoznania. Kontrolując istnienie pozytywnych oraz brak ujemnych przesłanek procesowych, Trybunał Konstytucyjny może także dojść do wniosków odmiennych niż te, które zostały uprzednio wyrażone w postanowieniu wydanym na etapie wstępnego rozpoznania konkretnej skargi konstytucyjnej (zob. postanowienie z 18 grudnia 2019 r., sygn. SK 71/19, OTK ZU A/2020, poz. 2).

Uwzględniając powyższe ustalenia, Trybunał postanowił zweryfikować, czy w niniejszej skardze dopuszczalne jest wydanie merytorycznego rozstrzygnięcia.

2. Przedmiot i wzorce kontroli.

2.1. Skarżąca jako przedmiot kontroli wskazała art. 17 ust. 1a pkt 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 390, ze zm.; obecnie Dz. U. z 2024 r. poz. 323; dalej: u.s.r. lub ustawa o świadczeniach) w następującym brzmieniu:

„Osobom, o których mowa w ust. 1 pkt 4, innym niż spokrewnione w pierwszym stopniu z osobą wymagającą opieki, przysługuje świadczenie pielęgnacyjne, w przypadku gdy spełnione są łącznie następujące warunki: (...)

2) nie ma innych osób spokrewnionych w pierwszym stopniu, są małoletnie lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności”.

Przepis będący przedmiotem kontroli w niniejszej skardze konstytucyjnej został uchylony przez art. 43 pkt 4 lit. b ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz. U. poz. 1429, ze zm.; dalej: ustawa z 2023 r.), z dniem 1 stycznia 2024 r.

Obecna regulacja nie wyraża już normy prawnej o treści takiej, jak zakwestionowana w rozpatrywanej skardze konstytucyjnej, co obligowało Trybunał do zbadania kwestii obowiązywania zaskarżonego aktu normatywnego.

2.2. Jako wzorce kontroli skarżąca wskazała: zasadę demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji) oraz zasadę sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji), w związku z zasadą równości (art. 32 ust. 1 Konstytucji), w związku z zasadą ochrony i opieki nad rodziną (art. 18 Konstytucji), w związku z zasadą szczególnej pomocy władz publicznych rodzinom w trudnej sytuacji materialnej i społecznej (art. 71 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji).

3. Ocena dopuszczalności merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej.

3.1. Po pierwsze, zasadą w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym jest badanie przepisów obowiązujących, a zatem w brzmieniu aktualnym na dzień wydania orzeczenia. Co do zasady zatem Trybunał Konstytucyjny umarza postępowanie, jeżeli akt normatywny w zakwestionowanym zakresie utracił moc obowiązującą przed wydaniem orzeczenia przez Trybunał, stosownie do art. 59 ust. 1 pkt 4 u.o.t.p.TK). Wyjątkiem, kiedy w opisywanym wypadku nie dochodzi do umorzenia postępowania przez Trybunał, jest sytuacja, gdy wydanie orzeczenia w postępowaniu zainicjowanym skargą konstytucyjną jest konieczne dla ochrony konstytucyjnych wolności lub praw (art. 59 ust. 3 u.o.t.p.TK).

Sposób rozumienia przez Trybunał pojęcia „utruty mocy obowiązującej” uległ pewnej zmianie na przestrzeni lat w tym kierunku, że oceny prowadzącej do umorzenia postępowania przesłanki utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego dokonuje się nie na podstawie formalnego stwierdzenia wyeliminowania kontrolowanego przepisu z systemu prawa, lecz z punktu widzenia możliwości wywołania przezeń skutków prawnych (szerzej zob. m.in. postanowienie z 5 kwietnia 2016 r., sygn. K 3/15, OTK ZU A/2016, poz. 7). Również po wejściu w życie ustawy o organizacji TK Trybunał przyjmował, że dopiero po ustaleniu, iż uchylony przepis nie może być zastosowany do żadnych sytuacji z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości, w szczególności nie wywiera już określonych skutków dla obywateli, można umorzyć postępowanie ze względu na utratę przez niego mocy obowiązującej. O utracie mocy obowiązującej można bowiem mówić dopiero wtedy, gdy dany przepis nie może być w ogóle stosowany (zob. np. wyrok z 19 grudnia 2017 r., sygn. U 1/14, OTK ZU A/2018, poz. 5). Trybunał badał w szczególności to, czy nowy akt zawiera przepisy przejściowe lub dostosowujące, które przesądzałyby o tym, że formalnie uchylone przepisy mogą jeszcze kształtować status prawny podmiotów nimi objętych (zob. wyrok z 28 listopada 2023 r., sygn. K 17/19, OTK ZU A/2023, poz. 90 i powołane tam wcześniejsze orzecznictwo).

Z punktu widzenia oceny, czy w niniejszej sprawie doszło do utraty mocy obowiązującej zakwestionowanego w skardze konstytucyjnej przepisu, podstawowe znaczenie ma art. 63 ust. 1 ustawy z 2023 r. Zgodnie z nim, w sprawach o świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy, wymienionych w ustawie o świadczeniach w brzmieniu dotychczasowym, do których prawo powstało do 31 grudnia 2023 r., stosuje się przepisy dotychczasowe.

Z przytoczonej treści normy przejściowej wynika, że art. 17 ust. 1a pkt 2 u.ś.r. – w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2023 r. i na podstawie którego odmówiono skarżącej przyznania świadczenia pielęgnacyjnego – może być przedmiotem kontroli konstytucyjności.

3.2. Po drugie, mając na uwadze, że w wyroku z 8 lipca 2025 r., sygn. SK 33/23 (OTK ZU A/2025, poz. 78), Trybunał Konstytucyjny dokonał już oceny art. 17 ust. 1a pkt 2 u.ś.r. – w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2023 r. – z art. 71 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji, a przepis ten również został zaskarżony w niniejszej skardze, wymagało rozważenia, czy w tym zakresie nie zachodzi ujemna przesłanka procesowa w postaci zakazu ponownego orzekania o tym samym – *ne bis in idem*.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału, zasada *ne bis in idem* ma zastosowanie w sytuacji, gdy zaskarżony przepis był już przedmiotem rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego oraz gdy postępowanie zainicjował inny podmiot na podstawie tych samych zarzutów niezgodności z Konstytucją (a zatem w sytuacji wyłącznie tożsamości przedmiotowej – zob. postanowienie TK z 14 grudnia 2022 r., sygn. SK 32/21, OTK ZU A/2023, poz. 7). „Zastosowanie zasady *ne bis in idem* jest uzasadnione, gdy istnieje wcześniejsze orzeczenie o zgodności badanego przepisu ze wskazanym wzorcem kontroli lub jeżeli Trybunał uznał wskazany wzorzec za nieadekwatny do badania danego przedmiotu kontroli, czyli w sytuacjach gdy przedmiot badania pozostaje nadal w systemie prawa. Istotne znaczenie dla stwierdzenia, czy w sprawie aktualizuje się zakaz wynikający z zasady *ne bis in idem*, ma przy tym treść podniesionego zarzutu. Trybunał Konstytucyjny, co do zasady, przyjmuje, że zaistnienie przesłanki *ne bis in idem* powoduje konieczność umorzenia postępowania z uwagi na zbędność wydania wyroku (art. 59 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK)” – postanowienie o sygn. SK 32/21.

W wyroku o sygn. SK 33/23 Trybunał Konstytucyjny orzekł, że „[a]rt. 17 ust. 1 pkt 4 i ust. 1a pkt 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 323, ze zm.), w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2023 r., w zakresie, w jakim nie przyznaje prawa do świadczenia pielęgnacyjnego osobie, o której mowa w tym

przepisie, sprawującej wyłączną opiekę nad niepełnosprawnym członkiem rodziny i w związku z tym rezygnującej z zatrudnienia, jest niezgodny z art. 71 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji”.

Trybunał rozpoznawał skargę konstytucyjną dotyczącą braku prawa do świadczenia pielęgnacyjnego dla wnuka osoby niepełnosprawnej, gdy jej dzieci, nie będąc osobami niepełnosprawnymi, nie sprawują nad nią opieki. Problemem konstytucyjnym w owej sprawie była dopuszczalność wyłączenia prawa do świadczenia pielęgnacyjnego osobie sprawującej faktyczną opiekę nad niepełnosprawnym członkiem rodziny i rezygnującej w związku z tym z zatrudnienia, wówczas gdy istnieją inne osoby „wyżej w hierarchii”, ale z różnych, obiektywnych przyczyn, takich jak w szczególności zły stan zdrowia (bez orzeczenia o niepełnosprawności), opieki nie sprawują. Trybunał Konstytucyjny potwierdził, że art. 71 ust. 1 Konstytucji formułuje prawo podmiotowe przez stwierdzenie, że rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych, szerzej – państwa. Świadczenie pielęgnacyjne jest ustawowym urzeczywistnieniem szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji, o której mowa w art. 71 ust. 1 Konstytucji.

Taki sam przedmiot kontroli w powiązaniu z niektórymi wzorcami (tj. art. 71 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji) wystąpił również w obecnie badanej skardze konstytucyjnej.

Skoro Trybunał dokonał w wyroku o sygn. SK 33/23 oceny konstytucyjności art. 17 ust. 1a pkt 2 u.ś.r., w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2023 r., z art. 71 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji i orzekł o jego niezgodności we wskazanym zakresie, to wystąpiła negatywna przesłanka procesowa *ne bis in idem*. Implikuje to umorzenie postępowania w zakresie zarzutu niezgodności art. 17 ust. 1a pkt 2 u.ś.r., w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2023 r., z art. 71 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji, na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK.

Umorzenie niniejszego postępowania ze względu na zaistniałą negatywną przesłankę procesową *ne bis in idem* przekłada się na zbędność orzekania co do badania zgodności kwestionowanej regulacji z pozostałymi wskazywanymi wzorcami kontroli. Tym samym badanie zgodności kwestionowanego przepisu z art. 2 i art. 18 Konstytucji podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK.

Z powyższych względów Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.